

Atstarotājs var palīdzēt glābt dzīvību

Jana Skrivļa-Čevere

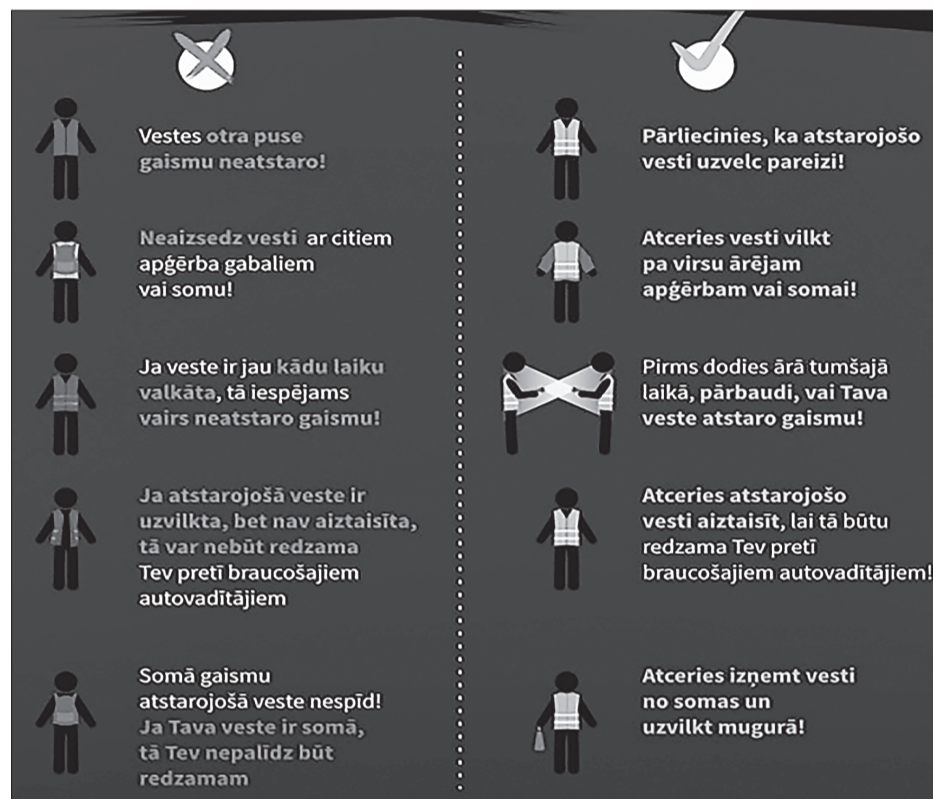
Viena no skaistajām lietām mūsu Latvijā ir četri gadalaiki. Tomēr, kā vasarā varam priecāties par gaišumu teju visas diennakts garumā, tā vēlā rudenī un ziemā gaismu attiecīgi nomaina tumsa. Līdz ar to nereti mēdz sasīnāties dažādas veselības problēmas – sezonālās depresijas un nomāktības, saaukstēšanās un vīrusi. Cita ar tumsu saistīta, tomēr katra paša radīta bīstamība – gājēju, kas ir gana liela un nozīmīga un vienlaikus arī vismazāk aizsargātā ceļu satiksmes dalībnieku daļa, atrašanās ceļu satiksmē, neizmantojot gaismu atstarojošus elementus.

Varētu šķist, cik automātiskai un pašsaprotamai vajadzētu būt autovadītāja un pasažieru drošības jostas lietošanai, tiklīdz apsēdies automašīnā, tikpat pašsaprotamai vajadzētu būt arī atstarotāju izmantošanai ikdienā. Tomēr, neraugoties uz Ceļu satiksmes drošības direkcijas (CSDD) rīkotajām kampaņām un akcijām, gan vieni, gan otri mēdz piemirst vai izdarīt apzinātu izvēli šos drošības līdzekļus neizmantojot, tā potenciāli apdraudot ne tikai savu, bet arī līdzcilvēku veselību un pat dzīvību.

CSDD regulāri organizē sociālās kampaņas, televīzijā, radio, internetā un uz vides reklāmu stendiem atgādinot par dažādām drošībai svarīgām lietām: aicinot nebraukt dzērūnā, ievērot atļauto braukšanas ātrumu, rādīt priekšzīmi bērniem, kā uzvesties ceļa satiksmē, cieņpilni izturēties pret citiem satiksmes dalībniekiem utt.

Jau vairāk nekā 20 gadu garumā ik rudenī tiek atgādināts arī par atstarotāju lietošanu. Tā, piemēram, 2005. gadā CSDD, Satiksmes ministrija, Iekšlietu ministrija un Valsts policija organizēja kampaņu «Gaismaszīme» ar visai skarbu moto: «Dzēris vadītājs pie stūres – slepkava, gājējs bez atstarotāja – līķis!».

Šo kampaņu starptautiskie eksperti tolaik atzina par vienu no labākajām atstarotāju kampaņām Eiropā. Tās ietvaros tika translēti video un audio klipī, šoseju malās tika izvietoti vides plakāti ar aicinājumu «Nenobrauc», tāpat sadarbībā ar dažādām iestādēm, uzņēmumiem un drošības struktūrām (Rīgas samariešu apvienība, Latvijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas birojs, Militārā policija u. c.) dalīti atstarotāji un apģērbi ar atstarojošām lentēm. Jāuzsver, ka atstarotāji un vestes regulāri izdalīti arī turpmākajos gados.

Ir svarīgi atstarotājus un vesti lietot pareizi. Vestes «lietošanas pamācība» redzama attēlā, savukārt atstarotājam jābūt novietotam tajā pusē, kurā pārvietojas transportlīdzekļi, un jābūt redzamam gan no priekšpusēs, gan no mugurpusēs, nevis noslēptam kabatā vai pie somas. Tāpat jāatceras, ka gājējiem ārpus apdzīvotām vietām jāpārvietojas pretim transportlīdzekļu braukšanas virzienam.

Mainīt cilvēka attieksmi un uzvedību nav viegls uzdevums, tāpēc jebkurā kampaņā svarīgs ir ziņojums, ar kuru tiek uzrunāta auditorija, jo tieši tas var piesaistīt cilvēku uzmanību un, cerams, ietekmēt arī viņu attieksmi, uzvedību un rīcību.

Pa šiem gadiem izmantoti dažādi saukļi, aicinājumi un vārdu spēles – «Par gaišāku nākotni!», «Ar atstarotāju dzīvo ilgāk!», «Redzams, tāpat dzīvs», «Salauz neuzmanību!», kampaņa par atstarojošajām vestēm «Esi gaismas vest-nesis!» u. c.

2014. gadā tolaik populārajā sociālajā tīklā draugiem.lv bija iespēja izmēģināt tumsas simulatora aplikāciju, kā arī tika organizēts konkurss «Gaismas bērni», kurā paši mazākie satiksmes dalībnieki tika aicināti iestāties dizaineru lomā, radot savus gaismu atstarojošus tērpus drošai dalībai ceļu satiksmē. Konkurss piedalījās vairāk nekā 140 bērnu grupiņās, ar vecāku un audzinātāju palīdzību apģērbus un aksesuārus radīja vairāk nekā 2500 bērni. Te gribu piebilst, ka bērnu uzrunāšana un iesaistīšana dažādās ar drošību (un ne tikai) saistītās aktivitātēs, manuprāt, varētu būt viens no efektīvākajiem pasākumiem, tādējādi jau no mazotnes veidojot paradumu ievērot ceļu satiksmes un citus svarīgus noteikumus, uzņemties atbildību par savu rīcību.

Arī šogad ikviens tiek uzrunāts, atgādinot «Gājēj, lieto atstarotāju – atņemto dzīvību neatgriezīsi!». Valsts policijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vecākā speciāliste Lina Bagdone uzsver, ka ir svarīgi gājējiem būt pamanāmiem apkārtējo satiksmes dalībnieku acīs. Lai tā būtu, jāņem vērā vairāki noteikumi: «Diennakts tumšajā laikā, ja ceļš nav pietiekami un vienmērīgi apgaismots, gājējiem, kas atrodas uz brauktuves vai nomaļos, jābūt tērpiem atstarojošā vestē vai apģērbā ar labi redzamiem gaismu atstarojošiem elementiem. Tāpat jāatceras, ka ikreiz, šķērsojot ielu, jāpārliedzinās, vai automašīnas šoferis gājēju redz un automašīna paspēs nobremzēt. Svarīgi atcerēties, ka apdzīvotā vietā un pat apgaismotā vietā, ja laikapstākļi nav labvēlīgi, piemēram, ārā līst vai ir migla, gājēju, kuram nav labi saskatāms gaisma atstarojošs elements apģērbā, autovadītājs var pamanīt tikai pēdējā brīdī.» L. Bagdone atgādina, ka arī autovadītājiem ir jābūt modriem un jāatceras, ka pirms gājēju pārejas jāsamazina braukšanas ātrums, lai laikus reaģētu, ja pāreju vēlas šķērsot gājējs. Tāpat jāparūpējas, lai transportlīdzeklis būtu atbilstoši tehniskā kārtībā, – jāpārbauda un jāneregulē transportlīdzekļa gaismas lukturu stari tā, lai tie atbilstoši izgaismo braucamo daļu, vienlaikus neapžilbinot pretī braucošos, kā arī jāpārbauda logu tīrītāju slotiņas, lai tās pildītu nepieciešamās funkcijas.

Diemžēl nereti iemesls, kāpēc kaut ko darām vai attiecīgi nedarām, mēdz būt nevis godaprāts vai domāšana par drošību, bet gan bažas par iespējamo sodu. Jautāju Līnai Bagdonei, vai par atstarotāja nelietošanu var tikt piemērots sods un kāds ir tā apmērs.

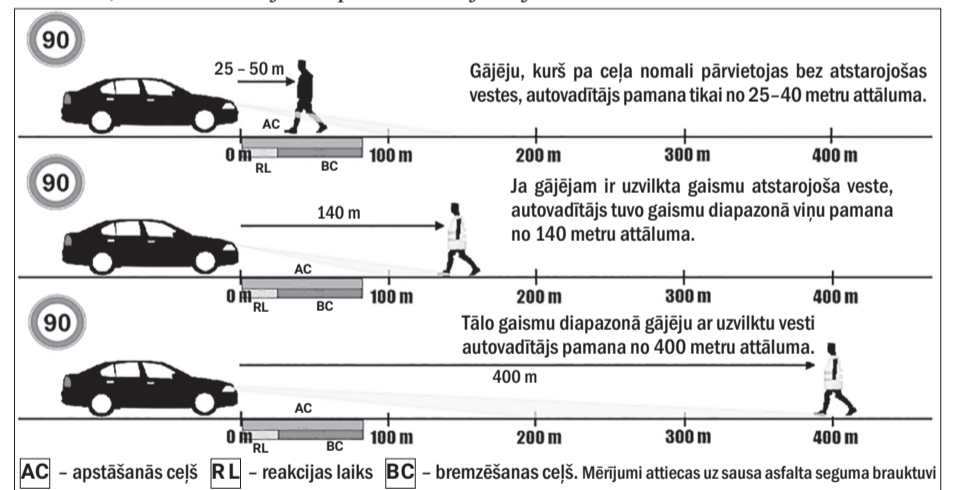
L. Bagdone: «Ceļu satiksmes noteikumu 10. punktā noteikts, ka «Diennakts tumšajā laikā, ja ceļš nav pietiekami un vienmērīgi apgaismots, gājējiem, kas atrodas uz brauktuves vai nomaļos, jābūt tērpiem atstarojošā vestē vai apģērbā ar labi redzamiem gaismu atstarojošā materiāla elementiem.» Par gājēju pienākumu nepildīšanu Ceļu satiksmes likumā noteikta atbildība – brīdinājums vai naudas sods no divām līdz sešām naudas soda vienībām, kas ir no 10 līdz 30 eiro apmērā».

Savukārt uz lūgumu komentēt novērojumus – vai situācija atstarotāju lietošanas ziņā uzlabojas un kā varētu to veicināt, L. Bagdone atbildēja: «Gadu laikā kopējā satiksmes drošības situācija ir uzlabojusies, taču aizvien ikdienā ir tādi ceļu satiksmes negadījumi, kuros cieš mazāk aizsargāti satiksmes dalībnieki. Valsts policija ikdienā veic dažādu satiksmes dalībnieku uzraudzību un preventīvo darbu, tai skaitā arī gājējiem atgādinot par drošību ceļu satiksmē. Lai situācija ar gājēju drošību tumšajā diennakts laikā uzlabotos, katram ceļu satiksmes dalībniekam būtu jāsaprot, ka pašu un apkārtējo satiksmes dalībnieku drošība ir atkarīga no katra paša rīcības un attieksmes pret drošību – šajā gadījumā attieksmes pret atstarojošo elementu izmantošanu ikdienā diennakts tumšajā laikā.»

Vispamanāmākā noteikti būs veste, tomēr kā atstarojošus elementus var izmantot arī veikalos nopērkamos visdažādāko dizainu piekariņus, salokāmās aproces, kuras var aplikt gan ap roku, gan kāju. Tāpat iespējams iegādāties uzgludināmus atstarotājus vai jau gatavus apģērbus un aksesuārus ar atstarotājiem. Bet, ja gribas ko īpaši unikālu, – var iegādāties dziju ar atstarojošu pavedienu un uzadīt cepuri, šalli vai cimds vai arī iegādāties kāda rokdarbnieka darinātu lietu. Ja tomēr šis viss šķiet par sarežģītu vai lieks, lieti noderēs lukturītis, kas mūsdienās ir iestrādāts arī mobilajos tālrunos – te gan jāatceras pārbaudīt baterijas un / vai tālruņa uzlādes līmeni.

Uzrunāju arī VAS «Ceļu satiksmes drošības direkcija» Komunikācijas departamenta vadītājas vietnieku Mārtiņu Mālemeisteru, lūdzot viņa komentāru par to, vai situācija uz ceļiem atstarotāju lietošanas ziņā uzlabojas. M. Mālemeisters: «Pateicoties CSDD iepriekšējo gadu kampaņām, mediju publicitātei un sabiedrības izglītošanai, situācija ar atstarojošo elementu lietošanu tumšajā laikā ir uzlabojusies, un ar katru gadu ceļu satiksmē varam redzēt arvien vairāk cilvēku, kas izvēlas sevi izgaismot, lai auto vadītāji viņus var laikus pamanīt. Turklāt, ja senāk tirgū bija pieejami ne visai gaumīgi atstarotāji un to klāsts, no kā izvēlēties, nebija liels, tad tagad jau ilgāku laiku ir ļoti plašs izvēles iespējas.» Viņš arī atzina, ka šogad nav plānota speciāla akcija par atstarojošo elementu lietošanu, tomēr ar mediju starpniecību šis jautājums tiek un tiks aktualizēts.

Autovadītājs neizgaismotu gājēju uz ceļa pamana tikai 25–40 metru attālumā. Ja vadītājs brauc ar 90 km/h lielu ātrumu, šo ceļa posmu viņš paveic 1–2 sekundēs, kas nereti ir pārāk īss laiks spriest, lai pamanītu, noreāģētu un apbrauktu gājēju. Lietojot atstarotāju, gājēju vai velosipēdistu iespējams pamanīt līdz pat 5–10 reizēm ātrāk.

Protams, ne tikai gājējiem jāatceras par atstarotājiem. Tumšajā laikā tie obligāti jālieto visiem mazāk aizsargātajiem ceļu satiksmes dalībniekiem – arī pārvietojoties ar skrejriteni un velosipēdu. Velosipēdistiem obligāti jālieto arī baltas un sarkanas gaismas lukturi.

Arī autovadītājiem būtu jāreģinās ar gājējiem un, piemēram, tumšās un ēnainās ielās jāizvērtē katra pamanītā kustība, jo tumsas krāsas apģērbā bez atstarotājiem gājēji ir ļoti grūti pamanāmi pat pilsētā, kur ir ieslēgts ielu apgaismojums. Tāpat rudenī un ziemā ceļš var būt slidens, kas papildus aprūtinā transportlīdzekļa apstāšanās, līdz ar to ir īpaši svarīgi ievērot pareizu braukšanas ātrumu.

Tomēr galvenā lieta, kas jāatceras, – atstarotājs nav brīnumlīdzeklis, kas nedisciplinētus gājējus glābs no bīstamām situācijām, galvenā ir paša pareiza rīcība uz ielas vai ceļa!

Valsts policijas statistika liecina, ka šogad līdz 30. septembrim notikuši 476 ceļu satiksmes negadījumi, kuros iesaistīti gājēji. Šajos negadījumos cietuši 406 gājēji, no kuriem 41 gājējs guvis smagus miesas bojājumus, bojā gājuši – 14. Pērn attiecīgajā laikā bija notikuši 557 negadījumi ar iesaistītiem gājējiem, kuros cieta 455 gājēji, bet bojā gājuši 16.

Raksta sagatavošanai izmantota informācija un uzskates materiāli no CSDD tīmekļvietnes.

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Atstarotājs var palīdzēt glābt dzīvību» saturu atbild SIA «Vieētāj».

MAF
Mediju atbalsta fonds